

НЕЗАПІЗНИЛИЙ СИГНАЛ ВІКТОРА СИДОРЕНКА

ЛЮБОМИР МЕДВІДЬ

завідувач кафедри Львівської національної академії мистецтв, академік НАМ України,
лауреат Національної премії України імені Тараса Шевченка, народний художник України, професор

На мій погляд, термін ПОСТ-модернізм не надто придатний для означення прикметних рис сучасної культури, якщо не сприймати цей термін як вельми умовно накреслений контур чисельних рельєфів загальної культурної панорами. Коли ставити наріжними потребу розуміння властивостей того чи іншого мистецького явища, специфіку його представлення в діапазоні форми, його інтелектуальне наповнення, домінуючу проблематику, словом — намагатися знайти чіткішу відповідь, ПРО ЩО сповіщає так званий пост-модерністський твір, — виявиться нестача критичних норм, підстав і факторів, а саме явище розчиниться разом із пунктирним контуром. Ви можете говорити про що завгодно, вважаючи, що говорите на тему пост-модерністського твору, казати навіть про те, що сам твір, як предмет, узагалі фізично відсутній, тому що концептуально він — продукт пост-модернізму. Зрозуміло, не йдеться про вимогу до самого терміну бути вичерпним в усіх відношеннях, крім одного лише часового.

Мова про інше. Мова про сутність притомного налаштування двох сучасних учасників діяльності мистця та серйозного критика. Бо підстав вимагати притомності обох у всезростаючій неоднозначності актуального стану мистецької культури з її химерною просторовою параболою, «розчиненням» самого культурного масиву, призна-

ками ерозії, відцентричними рухами, множенням різних безпідставних відприсків епатажного характеру, спроб досягнення сумнівного альянсу із набухлою поп- і маскультурою, із її догідливою залежністю від небезпечної гравітації з боку «багатого зубожіння» сучасного цивілізаційного організму й сповзання принципів суспільних цінностей на узбіччя усе більше непевної історії, — за таких умов притомність мистця і критика тепер аж ніяк не зайва. Загально беручи, ця притомність є поверненням до тих самих невирішених у недавньому минулому питань, які виникли перед європейськими інтелектуалами трохи більше півстоліття назад у 1950–1960-х, коли, ніби добуваючись із кошмарного сну, вони поставили перед потребою важкого зрозуміння: що трапилося? Що трапилося із європейським цивілізаційним організмом, який виявився беззахисним, податливим, безпорадним стосовно потворних Першої та Другої світових воєн? Що трапилося з європейськими ідеалами, християнством, гуманністю, філософією, узагалі — із порядком укладу фундаментальних цінностей, традицій, суспільних норм? Чи по пережитому стресі залишилися «європейською» — у позитивному, образному значенні слова — європейська доля? Чи вона надійно опанована європейцем, навіть беручи до уваги фактор, що ця дисциплінована людина зосереджено і успішно приступила до відбудов-

ви Європи по війсьній руйнації? Чи у глобальному вимірі залишається «європейською» суть світової цивілізаційної моделі?

Напруга цих тривожних запитань покликала до життя цілу плеяду високих проявів мистецької культури — від Камю, Сартра, Йонеску, Беккета, французьких філософів починаючи і закінчуючи Тарковськими, Окуджавами, Лисиками, — перелік довгий, значення імен і особистостей знакове, якісне, вражаюче. Ця окрема тема варта глибшого осмислення у своїй цілісності, зокрема, з того приводу, що історія здатна-таки повторювати свої улюблені «па» та «куплети». Сучасний інтелект постає перед масивом проблематики на полі по суті такої самої зруйнованої панорами, яка уповні ідентична минулому європейському полудневі ХХ ст. Інший лише зовнішній вигляд руїн — будівлі цілі, мовби розкішні, пиво, хот-доги, чіпси доступні, краєвид в обрамленні монітору глянцево-гламурний, масив цивілізації, оздоблений силуетом могутньої індустрії, величний. Нібито без питань.

Питання виникає, хіба лише, в одному: що трапалося? Приміром: що трапалося зі свободою особистості? Із її волею. Із відчуттям безпеки. Із достойністю, компетенцією, комунікативністю. Із упевненістю, що вона — особистість, не клонована одиниця. Що вона — не засіб, не знаряддя, не електорат, не терміт. Що вона — мета, не жертва. Що здатна вірити, довіряти, повірити тут і там. Що має природне право жити, а не боротися за ситість та виживання. Що може не боятися власного мозку коли ставить йому питання. Що здатна не опускати очі, коли озирається на власну совість. Що не обманута там, де вона прокидається-

ся. Що гідна не червоніти, спостерігаючи власний досвід, добутий із лантуха історії. Що вільна, незалежна, позбавлена кошмару політики, істерики, кошари, божевілья, тероризму, путнізму, азійщини, європейщини, глобалізму і... вразливої власної наготи. Врешті, що те безкінечне зависання у полі гравітації не загрожує їй катастрофою затвора чи кожної наступної миті.

Постання саме цього питання — не відповіді — інспірує останній досвід Віктора Сидоренка під девізом «Метаноїя». І якраз через те, що досвід Автора підказує йому право на запитання, без претензії накидати будь-який варіант відповіді, без намагання окреслювати контури чи силуети висновків, — якраз тому Сидоренко виходить поза границі пост-модернізму. Показуючи ЯК це відбувається і не кажучи ЩО відбувається, він задає гаряче питання особі глядача: ХТО ви, шановний, у полі своєї загадкової гравітації? Не бажаєте відкрити повіки і озирнутися? Що ж, зависайте далі, якщо не маєте такого бажання.

Мене меншою мірою цікавить — чи тіні підсвідомості проникають крізь екран Сидоренкового усвідомлення силуетів сучасності, чи навпаки — свідомість просочується крізь підсвідоме; чи його форма домагається переконливості художньої мови, а чи навпаки — жага бути переконливим суворо диктує йому обриси форми. Здається, у нього усе гаразд з формою і з переконливістю виразу. Особисто я довіряю Сидоренкові, коли з-за порогу мовчання він показує знак, що особистість посполитої людини щойно повинна розвинути з її спільного ембріона. І така можливість не запізнюється, незважаючи на притягання тотального могильника.